

SCIENCE
PROBLEMS.UZ

ISSN 2181-1342

Actual problems of social and humanitarian sciences
Актуальные проблемы социальных и гуманитарных наук

Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari

6-son (5-jild)

2025

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOIIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 6 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

TOSHKENT-2025

BOSH MUHARRIR:

Isanova Feruza Tulqinovna

TAHRIR HAY'ATI:

07.00.00- TARIX FANLARI:

Yuldashev Anvar Ergashevich – tarix fanlari doktori, siyosiy fanlar nomzodi, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Mavlanov Uktam Maxmasabirovich – tarix fanlari doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Xazratkulov Abror – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti.

Tursunov Ravshan Normuratovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Xolikulov Axmadjon Boymahmatovich – tarix fanlari doktori, O'zbekiston Milliy Universiteti;

Gabrielyan Sofya Ivanovna – tarix fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Milliy Universiteti.

Saidov Sarvar Atabullo o'g'li – katta ilmiy xodim, Imom Termiziy xalqaro ilmiy-tadqiqot markazi, ilmiy tadqiqotlar bo'limi.

08.00.00- IQTISODIYOT FANLARI:

Karlibayeva Raya Xojabayevna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Nasirxodjayeva Dilafruz Sabitxanovna – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Ostonokulov Azamat Abdukarimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Toshkent moliya instituti;

Arabov Nurali Uralovich – iqtisodiyot fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Xudoyqulov Sadirdin Karimovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Azizov Sherzod O'ktamovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Bojxona instituti;

Xojayev Azizxon Saidaloxonovich – iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent, Farg'ona politexnika instituti

Xolov Aktam Xatamovich – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Shadiyeva Dildora Xamidovna – iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent v.b, Toshkent moliya instituti;

Shakarov Qulmat Ashirovich – iqtisodiyot fanlari

nomzodi, dotsent, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti

09.00.00- FALSAFA FANLARI:

Hakimov Nazar Hakimovich – falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Yaxshilikov Jo'raboy – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

G'aybullayev Otabek Muhammadiyevich – falsafa fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Saidova Kamola Uskanbayevna – falsafa fanlari doktori, "Tashkent International University of Education" xalqaro universiteti;

Hoshimxonov Mo'min – falsafa fanlari doktori, dotsent, Jizzax pedagogika instituti;

O'roqova Oysuluv Jamoliddinovna – falsafa fanlari doktori, dotsent, Andijon davlat tibbiyot instituti, Ijtimoiy-gumanitar fanlar kafedrasini mudiri;

Nosirxodjayeva Gulnora Abdukaxxarovna – falsafa fanlari nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Turdiyev Bexruz Sobirovich – falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent, Buxoro davlat universiteti.

10.00.00- FILOLOGIYA FANLARI:

Axmedov Oybek Saporbayevich – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ko'chimov Shuxrat Norqizilovich – filologiya fanlari doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hasanov Shavkat Ahadovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat universiteti;

Baxronova Dilrabo Keldiyorovna – filologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Mirsanov G'aybullo Qulmurodovich – filologiya fanlari doktori, professor, Samarqand davlat chet tillar instituti;

Salaxutdinova Musharraf Isamutdinovna – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, Samarqand davlat universiteti;

Kuchkarov Raxman Urmanovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent v/b, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yunusov Mansur Abdullayevich – filologiya fanlari nomzodi, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Saidov Ulugbek Aripovich – filologiya fanlari nomzodi, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi.

12.00.00- YURIDIK FANLAR:

Axmedshayeva Mavlyuda Axatovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Muxitdinova Firyuza Abdurashidovna – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Esanova Zamira Normurotovna – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan yurist, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hamroqulov Bahodir Mamasharifovich – yuridik fanlar doktori, professor v.b., Jahon iqtisodiyoti va diplomatiya universiteti;

Zulfiqorov Sherzod Xurramovich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Jamoat xavfsizligi universiteti;

Xayitov Xushvaqt Saparbayevich – yuridik fanlar doktori, professor, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Asadov Shavkat G'aybullayevich – yuridik fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat siyosati va boshqaruvi akademiyasi;

Ergashev Ikrom Abdurasulovich – yuridik fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Utemuratov Maxmut Ajimuratovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Saydullayev Shaxzod Alixanovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Hakimov Komil Baxtiyarovich – yuridik fanlar doktori, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Yusupov Sardorbek Baxodirovich – yuridik fanlar doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Amirov Zafar Aktamovich – yuridik fanlar doktori (PhD), O'zbekiston Respublikasi Sudyalari oliy

kengashi huzuridagi Sudyalari oliy maktabi;

Jo'rayev Sherzod Yuldashevich – yuridik fanlar nomzodi, dotsent, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Babadjanov Atabek Davronbekovich – yuridik fanlar nomzodi, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Normatov Bekzod Akrom o'g'li — yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Rahmatov Elyor Jumaboyevich — yuridik fanlar nomzodi, Toshkent davlat yuridik universiteti;

13.00.00- PEDAGOGIKA FANLARI:

Xashimova Dildarxon Urinboyevna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat yuridik universiteti;

Ibragimova Gulnora Xavazmatovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti;

Zakirova Feruza Maxmudovna – pedagogika fanlari doktori, Toshkent axborot texnologiyalari universiteti huzuridagi pedagogik kadrlarni qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tarmoq markazi;

Kayumova Nasiba Ashurovna – pedagogika fanlari doktori, professor, Qarshi davlat universiteti;

Taylanova Shoxida Zayniyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent;

Jumaniyozova Muhayyo Tojiyevna – pedagogika fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Ibraximov Sanjar Urunbayevich – pedagogika fanlari doktori, Iqtisodiyot va pedagogika universiteti;

Javliyeva Shaxnoza Baxodirovna – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti;

Bobomurotova Latofat Elmurodovna — pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), Samarqand davlat universiteti.

19.00.00- PSIXOLOGIYA FANLARI:

Karimova Vasila Mamanosirovna – psixologiya fanlari doktori, professor, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Hayitov Oybek Eshboyevich – Jismoniy tarbiya va sport bo'yicha mutaxassislarni qayta tayyorlash va malakasini oshirish instituti, psixologiya fanlari doktori, professor

Umarova Navbahor Shokirovna– psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti, Amaliy psixologiyasi kafedrasini mudiri;

Atabayeva Nargis Batirovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, Nizomiy nomidagi Toshkent davlat pedagogika universiteti;

Shamshetova Anjim Karamaddinovna – psixologiya fanlari doktori, dotsent, O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti;

Qodirov Obid Safarovich – psixologiya fanlari doktori (PhD), Samarkand viloyat IIB Tibbiyot bo'limi psixologik xizmat boshlig'i.

22.00.00- SOTSILOGIYA FANLARI:

Latipova Nodira Muxtarjanovna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri;

Seitov Azamat Po'latovich – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston milliy universiteti;

Sodiqova Shohida Marxaboyevna – sotsiologiya fanlari doktori, professor, O'zbekiston xalqaro islom akademiyasi.

23.00.00- SIYOSIY FANLAR

Nazarov Nasriddin Ataqulovich –siyosiy fanlar doktori, falsafa fanlari doktori, professor, Toshkent arxitektura qurilish instituti;

Bo'tayev Usmonjon Xayrullayevich –siyosiy fanlar doktori, dotsent, O'zbekiston milliy universiteti kafedra mudiri.

OAK Ro'yxati

Mazkur jurnal Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining 2022-yil 30-noyabrdagi 327/5-son qarori bilan tarix, iqtisodiyot, falsafa, filologiya, yuridik va pedagogika fanlari bo'yicha ilmiy darajalar yuzasidan dissertatsiyalar asosiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).

MUNDARIJA

07.00.00 – TARIX FANLARI

Umarov Sardor Yakubovich

QAYTA BIRLASHGAN GERMANIYA IQTISODIYOTI RIVOJLANISHINING ASOSIY JIHATLARI	12-16
--	-------

Atamuratova Dilafroz Rashidovna

XORAZM XALQ SOVET RESPUBLIKASINING ILK MATBUOTI: “INQILOB QUYOSHI”	17-20
--	-------

Mansurov Ulug‘Bek

XX ASRNING 20-50-YILLARIDA NAMANGAN SHAHRIDA SOG‘LIQNI SAQLASH TIZIMIDAGI MUAMMOLAR	21-24
--	-------

Umid Bekmuhammad, Sayyora Samandarova

XORAZMDAGI JADID MAKTABLARIGA OID TA‘LIM TASHKILOTLARI VA JAMIYATLARI	25-31
--	-------

Norov Shuhrat, Turatosheva Sadoqat

O‘ZBEKISTON YOSHLAR SIYOSATINING IJTIMOIIY, MADANIY VA TA‘LIMIIY SOHALARDAGI FALSAFIY ASOSLARI VA UNING MA‘NAVIY YETUK YOSHLARNI SHAKLLANTIRISHDAGI ROLI	32-38
--	-------

Sultanov Samandar Mahmud o‘g‘li

QUYI AMUDARYO VA BUXORO-QORAKO‘L HUDUDI MANZILGOHLARINING MODDIY ASHYOLARDA AKS ETISHI	39-42
---	-------

Quranboyeva Sevinchoy

SOVET HOKIMIYATI DAVRIDA XORAZM VILOYATI AHOLISINING UY-JOY QURILISHIDA IJTIMOIIY HAYOTNING AKS ETISHI (1945-1985-YILLAR MISOLIDA)	43-46
---	-------

Mamajanov Azizbek

SOVET HUKUMATI AGRAR SIYOSATINING O‘ZBEKISTON SSR IRRIGATSIYA TIZIMIGA TA‘SIRI (1950-1990-YILLAR).....	47-52
---	-------

Baxritdinov Jasurbek

AKADEMIK ABDULAHAD MUHAMMADJONOVNING O‘ZBEKISTONDA TARIX VA ARXELOGIYA FANLARI RIVOJIGA QO‘SHGAN HISSASI	53-57
---	-------

Aliqulov Ramazon

TOSHKENT VA FARG‘ONA VODIYSIDAGI DEHQON, CHORVADOR VA HUNARMAND AHOLINING MADANIY, IJTIMOIIY, SIYOSIIY, IQTISODIIY ALOQALARNING O‘ZBEK XALQINING ETNOGENEZIDAGI O‘RNI (QANG‘LI QABILASI MISOLIDA)	58-66
---	-------

Abduraxmonov Adxamjon Soxodilla o‘g‘li

1946–1990-YILLARDA QO‘QON SANOATINING TRANSFORMATSIYASI	67-74
---	-------

Tashqo‘lova Dilnoza Turaboy qizi

YANGI O‘ZBEKISTON VA XITOIY XALQ RESPUBLIKALARI IQTISODIIY HAMKORLIGIDA “BIR MAKON-BIR YO‘L” TASHABBUSINING AHAMIYATI	75-78
--	-------

Jabborov Qaxramon Jaxongir o‘g‘li

JULIYA KOHENNING XVIII-XX ASRLARDA SEFARD YAHUDIYLARINING IJTIMOIIY HOLATIGA OID TADQIQOTLARI TAHLILI	79-83
--	-------

<i>Dilfuza Muxammadinova Nasretdinova</i> TA'LIMNING TARAQQIYOT YO'LI	84-89
--	-------

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI

<i>Ollanazarov Bekmurod</i> INNOVATSION YONDASHUV ASOSIDA TURISTIK XIZMATLAR SOHASIDA INVESTITSION FAOLLIKNI BOSHQARISH: NAZARIYA, AMALIYOT VA XORIJIY TAJRIBA	90-100
<i>Umronov Eldorbek Sodirovich</i> O'ZBEKISTONDA EKOTURIZMNI RIVOJLANTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI VA ISTIQBOLLARI	101-107
<i>Tangirkulov Bekzod</i> TIJORAT BANKLARI MOLIVAVIY RESURLARINI BOSHQARISHNI TAKOMILLASHTIRISH	108-115
<i>Aymatov Sirojiddin To'raqul o'g'li</i> TRANSPORT TIZIMINING RAQOBATBARDOSHLIGINI BAHOLASH KO'RSATKICHLARI TIZIMI	116-125
<i>Ergashev Uyg'un Jabborovich</i> KAMERAL SOLIQ TEKSHIRUVI UCHUN ELEKTRON MANBASINING SHAKLLANISHI, SOLIQ TIZIMIDAGI QO'LLANILAYOTGAN DASTURIY MAHSULOTLARNING AHAMIYATI	126-131

09.00.00 – FALSAFA FANLARI

<i>Nosirxo'jayeva Gulnora</i> AXBOROT VA "OMMAVIY MADANIYAT" XURUJINING DOLZARB MUAMMOLARI	132-136
<i>Panjiyev Suhrob</i> HAQIQATNING KOGERENTLIK XUSUSIYATLARINING YANGILANISHI	137-143
<i>Gadoeva Lobar</i> IJTIMOIY-FALSAFIY TADQIQOTLAR OBYEKTI SIFATIDA SOG'LOM TURMUSH TARZI .	144-148
<i>Djurayeva Nigora</i> SYSTEMIC ANALYSIS OF THE FORMATION OF COGNITIVE ASPECTS OF CONSCIOUSNESS OF THE PEOPLES OF CENTRAL ASIA	149-158
<i>Юлдашев Фаррух Абдурахманович</i> ПОНЯТИЕ ЭКЗИСТЕНЦИАЛИЗМА И ЕГО СТЕПЕНИ ИССЛЕДОВАНИЯ	159-167
<i>Mengliqulov Umid Mamadiyevich</i> MILLIY IDENTIFIKATSIYA MASALASINING TARIXIY-DINAMIK VA ZAMONAVIY KONTEKSTDA TAHLILI	168-173
<i>To'xtarov Ismatulla Murodovich, Ergashev Ulug'bek Adxamovich</i> MAG'RIBNI MAFTUN AYLAGAN MUTAFAKKIR	174-178
<i>Toirov Ilhom</i> IJTIMOIY-MADANIY TARAQQIYOT: SIVILIZATSION ASOSLAR VA YO'NALISHLAR	179-183
<i>Farxodjonova Nodira, Ergashev Ibodulla</i> GLOBALASHUV SHAROITIDA MILLIY O'ZLIKNI SAQLASH VA JAMIYAT BARQARORLIGI: JADIDLAR MEROSIGA IJTIMOIY-FALSAFIY NAZAR	184-188

<i>Ergashev Ozodbek Baxodurovich</i> YUNON MANTIQ ILMINING ARAB TILIGA TARJIMA QILINISHI VA ISLOM FALSAFASIGA KIRIB KELISHI	189-194
<i>Fayziyev Xurshid</i> VOLTER VA BAG'RIKENGLIK GENEZISI	195-199
<i>Sattorova Shalola</i> MIRZO ABDULQODIR BEDILNING ASOSIY FALSAFIY G'OYALARI	200-203
<i>Taylyakova Feruzaxon Sultanovna</i> TADBIRKOR VAZIFALARI VA SHAXSIY SIFATLARI	204-207
<i>Sadullayev Sardor Saydiganiyevich</i> INSON VA SAN'ATNING ARTUR SHOPENGAUER TA'LIMOTIDA ESTETIK TAFAKKUR PRIZMASIDA TAHLILI	208-215
<i>Vaxobova Dilfuza Roziqovna</i> ABU ABDULLOH RUDAKIY ADABIY-FALSAFIY MEROSINI O'RGANISHGA SINERGETIK USULDA YONDASHUV	216-219
<i>Yuldashxodjaev Haydar Hashimxanovich</i> MUSOXONXOJA DAHBIDIY ASARLARIDA USTOZNING SHOGIRDNI TANLASH VA UNI TARBIYALASHDAGI FALSAFIY G'OYALARI	220-224
<i>Umurzaqov Axmadjon Maxamadovich</i> INSON E'TIQODIDAGI O'ZGARISHLARNING METODOLOGIK ASOSLARI	225-231
<i>Teshayeva Gulchehra Murodovna</i> YANGI O'ZBEKISTONDA SHAXSNING RAQAMLI JAMIYATGA TRANSFORMATSIYALASHUVI	232-237
<i>Yusupova Ranaxon</i> IJTIMOIY MUHIT TEXNOGEN SIVILIZATSIYA VA AHLOQ MASALALARI	238-241
<i>Sharipov Abdukhakimjon Ziyotdinovich</i> SHARQ VA G'ARB TAFAKKURIDA FAROVON HAYOT TUSHUNCHASINING FALSAFIY TAHLILI	242-246
<i>Sultonova Shaxnoza</i> MUNAVVAR QORI MA'RIFIY-AXLOQIY QARASHLARINING FALSAFIY AHAMIYATI	247-251
<i>Dusmanov Sherzod Abduvaliyevich</i> JINOYATCHILIK – YOSHLAR AXLOQIY-MA'NAVIY BUZILISHLARINING MANBAI VA HOSILASI SIFATIDA	252-256
<i>Rajabboy Hasanov</i> FAROVON HAYOT MEZONI VA UNING JAMIYAT TARAQQIYOTIGA TA'SIRINING IJTIMOIY-FALSAFIY ASOSLARI	257-261
10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI	
<i>Boynazarov Zokir</i> TARIXIY YOZMA MANBALARDA SOMATIZMLAR VA INSON MANZARASI	262-274
<i>Yeshboyeva Matluba</i> MUHAMMAD YUSUF SHE'RLARI TARJIMALARIDA IBORALARNING BERILISHI ("KO'HNA QUDUQ" DOSTONI MISOLIDA)	275-279

<i>Azizaxon Rasulova</i> SINTAKTIK MAYDON KONSEPSIYASI VA UNING LINGVISTIK TALQINI	280-284
<i>Mamadkulova Kamila Abdukhaliqovna</i> THE IMAGE OF A LITERARY HERO OF THE "LOST GENERATION" IN THE WORK OF E.M. REMARQUE	285-290
<i>Naimova Parvina Rustamovna</i> ITALYAN VA O'ZBEK MULOQOT MATNI JARAYONIDA MULOQOTNING O'RNI VA AHAMIYATI. ITALYAN TILI VA O'ZBEK TILI VERBAL MULOQOT MATNIDA O'XSHASH VA FARQLI JIHATLARI	291-296
<i>Жабборовва Муслима Тохировна</i> ПРИМЕНЕНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ ДЛЯ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ КОММУНИКАТИВНЫХ УНИВЕРСАЛЬНЫХ УЧЕБНЫХ ДЕЙСТВИЙ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ	297-301
<i>Xudoyberdiyeva Oyjamol, Jo'rayeva Komila</i> INGLIZ VA O'ZBEK TILLARIDA QADRIYATLAR IFODASI VA ULARNING TARJIMA MUAMMOLARI	302-306
<i>Ostonova Ramziya</i> LEXIC-SEMANTIC FIELD OF CONSTRUCTION TERMINOLOGY	307-311
<i>Qarshiyeva Tamara, Nabiyeva Sharifa, Samadova Charos va G'aniyeva Inobat</i> AMERIKA VA O'ZBEK ADABIYOTI MISOLIDA «UYG'ONISH VA MILLIY O'ZLIKNI ANGLASH» TAMOIYILLARINING QIYOSIY TAHLILI	312-316
<i>Sumbul Muxammedova</i> XORAZM DOSTONLARIDAGI AYRIM HIKMATLI JUMLALARNING SODDA GAP TAHLILI BO'YICHA IZOHI	317-322
<i>Abduqodirova Zebo Qodirovna</i> XXI ASR TILSHUNOSLIGIDA YANGI YO'NALISH SIFATIDA EKOLINGVISTIKA	323-331
<i>Murtozayeva Zarina Muxtor qizi</i> BADIY ADABIYOTLARDA KONSEPT VA KONSEPTASFERA FAOLLASHUVINING NAZARIY ASOSLARI	332-335
<i>Abiyatova Muslima Maratovna, Abdirasulov Bahodir</i> AUDIOVISUAL TRANSLATION: SUBTITLING AND DUBBING CHALLENGES	336-343
<i>Kayimova Mohinur Salokhiddin kizi, Bakiyev Faxriddin</i> COMPLEXITY OF CULTURE-SPECIFIC UNITS AND SEMANTIC AMBIGUITIES IN TRANSLATION	344-350
<i>Rasulova Nigora Kurbonovna</i> MASHRAB IJODIDA MULAMMA' ASARLAR TADQIQI	351-356

12.00.00 – YURIDIK FANLAR

<i>Djumaniyozova Dilfuza, Matnazarova Muhayyo</i> IJTIMOIY XAVF GURUHIGA KIRUVCHI YOSHLAR MUAMMOLARINI HAL QILISHDA YURIDIK KLINIKANING AHAMIYATI	357-362
<i>Mirzaraximov Baxtiyor, Shokirov Boburjon</i> KIBERHUJUMLAR NATIJASIDA SHAXSIY VA DAVLAT SIRLARIGA XAVF SOLISH	363-367

<i>Baymurotov G'ayrat Panjiyevich</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA QONUNCHILIK TASHABBUSI HUQUQINI AMALGA OSHIRISHNING HUQUQIY ASOSLARI	368-376
<i>Esanova Shaxnoza</i> JINOYATGA TAYYORGARLIK KO'RISH VA SUIQASD QILGANLIK UCHUN JAVOBGARLIKKA OID RIVOJLANGAN DAVLATLAR TAJRIBASI	377-383
<i>Abduvaliyev Murodillo</i> O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA QONUN BO'YICHA MEROS HUQUQINI TARTIBGA SOLISHNING XUSUSIYATLARI	384-388
<i>Koryog'diyev Bobur Umidjon o'g'li</i> TASVIRGA BO'LGAN HUQUQ: ANGLIYA VA NYU-YORK QONUNCHILIGI QIYOSIY TAHLILI	389-395
<i>Ismaylov Raxat</i> HUQUQNI SHARHLASH JARAYONINING ILMIY-NAZARIY TAHLILI	396-402
<i>Nabiyev Muhridin</i> INSON HUQUQLARI BO'YICHA MILLIY INSTITUTLAR FAOLIYATINING HUQUQIY ASOSLARI	403-406
<i>Kabulov Xojabay, Dauletbaeva Aynur</i> SHAXS SHA'NI VA QADR-QIMMATINING HUQUQIY HIMOYASI VA UNI BUZGANLIK UCHUN HUQUQIY JAVOBGARLIK ASOSLARI	407-412
<i>Utebaev Salamat, Kalbaeva Eldora</i> VOYAGA YETMAGAN YOKI MEHNATGA LAYOQATSIZ SHAXSLAR MODDIY TA'MINOTINING HUQUQIY ASOSLARI VA UNI BUZGANLIK UCHUN JAVOBGARLIK	413-418
<i>Begatov Jasurbek Numonjanovich</i> MEHNATGA OID MUNOSABATLARDI KAMSITISH UCHUN HUQUQIY JAVOBGARLIK MASALALARI	419-432
<i>Komilov Avazbek Bokijonovich</i> QONUN BUZILISHI, UNING KELIB CHIQISH SABABLARI VA BUNGA IMKONIYAT YARATIB BERAYOTGAN SHART-SHAROITLARNI BARTARAF ETISH TO'G'RISIDAGI PROKUROR TAQDIMNOMASINING MAZMUNI VA UNGA QO'YILGAN TALABLAR	433-441
13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI	
<i>Gayupova Saodat Xamidovna</i> INDIVIDUAL YONDASHUV ASOSIDA ZAMONAVIY TALABA SHAXSINI SHAKLLANTIRISH MASALALARI	442-446
<i>Akimova Jumaxan, Isakova Malika</i> FIZIKA VA ASTRONOMIYANI O'QITISHDA STEAM TA'LIM TIZIMINING AHAMIYATI ...	447-452
<i>Абдуллаева Мавжуда Эргашевна</i> СОЦИАЛЬНО-ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ПОДХОДЫ В ПРОФИЛАКТИКЕ РАСПРОСТРАНЕННЫХ ДЕТСКИХ ЗАБОЛЕВАНИЙ: МЕТОДИКА ПРИМЕНЕНИЯ ПРОГНОСТИЧЕСКИХ КАРТ	453-460
<i>Mirkasimova Zilola Alisherovna</i> MULTIMEDIA – MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA BILINGVAL KOMPETENSIYANI SHAKLLANTIRISHNING SAMARALI VOSITASI SIFATIDA	461-464

<i>Xidirova Durдона Muxtorovna</i> SINERGETIK TA'LIM VA O'QUVCHI-QIZLARNI IJTIMOIIY-MADANIY MUNOSABATLARGA TAYYORLASHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI	465-469
<i>Yazdonov Ulug'bek, Rashidova Madina</i> YOSHLARDA KASBIY BILIM VA KO'NIKMANI SHAKLLANTIRISHGA QARATILGAN ZAMONAVIIY KONSEPSIYALARDA ILGARI SURILAYOTGAN TA'LIMOTLAR	470-479
<i>Elmuratova Zamira</i> INTERACTIVE METHOD IN TEACHING ENGLISH	480-484
<i>Karimova Nilufar Ummatqul qizi</i> SOFT SKILLS IN FOREIGN LANGUAGE CLASSES: BASES OF IMPROVEMENT OF STUDENTS' INTERPERSONAL AND COGNITIVE SKILLS	485-490
<i>Adilov Shodiyor</i> MUHANDISLIK GRAFIKASI VA DIZAYN FANLARINI INTEGRATSIYALASHDA "G'OYALARINING LOYIHALA" USULI	491-496
<i>Давыдова Руфина Артуровна</i> ПОНЯТИЕ «ДУХОВНЫЙ ГУМАНИЗМ» КАК ОСНОВОПОЛАГАЮЩЕЕ КАЧЕСТВО ГУМАННОГО ПЕДАГОГА	497-500
<i>Abdurazzaxov Abdurasul</i> SPORT-SOQ'LOMLASHTIRISH TURIZMI ASOSIDA TALABALARNING JISMONIY SIFATLARINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI	501-506
<i>Ergashev Tolif</i> O'QUVCHILARNING KARTOGRAFIK BILIMLARINI RIVOJLANTIRISHDA MATEMATIKA VA GEOGRAFIYA FANLARI INTEGRATSIYASINI TA'MINLASH	507-515
<i>Gaziev Baxromjon</i> CHAVANDOZLARNING JISMONIY VA TEXNIK-TAKTIK HARAKATLARINI RIVOJLANTIRISH MASALALARI	516-523
<i>Madaminova Mavjuda Erkinovna</i> TALABALARNING TEXNIK IJODKORLIGINI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI	524-529
<i>Kamalova Dilnavoz, Sattorova Aziza</i> FIZIKAVIIY MAYATNIK ORQALI OG'IRLIK KUCHI TEZLANISHINI ANIQLASHDA TALABALARNING KASBIY KOMPETENTLIGINI RIVOJLANTIRISH METODIKASI	530-535
<i>Sobirova Saida Otabekovna</i> KASBGA YO'NALTIRISHNING ZAMONAVIIY MODELLARI	536-542
<i>Haqberdiyev Baxtiyor, Sotiboldiyev Amiriddin, Abdumutalibov Oyatillo</i> MUHANDISLIK GRAFIKASI VA TASVIRIIY SAN'AT, ARHITEKTURA VA DIZAYN (TEXNIK VA SAN'AT) FANLARINI O'ZARO INTEGRATSIYALASH	543-546

Received: 16 May 2025

Accepted: 1 June 2025

Published: 15 June 2025

Article / Original Paper

NATIONAL SELF-PRESERVATION AND COMMUNITY SUSTAINABILITY IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION: A SOCIO-PHILOSOPHICAL LOOK AT THE JADID HERITAGE

Farxodjonova Nodira Farxodjon kizi,
independent researcher(DSc)
Fergana State University

Ergashev Ibodulla,
professor (scientific leader)
National University of Uzbekistan

Abstract. The Jadid ideas of renewal in the fields of Education, Culture and spirituality serve as an important scientific and practical basis for the preservation and development of the national self in modern processes. This article analyzes the issues of maintaining a national identity and ensuring the stability of society in the context of globalization on the basis of the socio-philosophical approach of the Jadid heritage. It has also been revealed that the impact of globalization processes on national values and ways to preserve them from a socio-philosophical point of view, and that the importance of the national self is important for the stability of society.

Keywords: globalization, national identity, community sustainability, jadids, socio-philosophical analysis, culture, education, spirituality.

GLOBALLASHUV SHAROITIDA MILLIY O'ZLIKNI SAQLASH VA JAMIYAT BARQARORLIGI: JADIDLAR MEROSIGA IJTIMOY-FALSAFIY NAZAR

Farxodjonova Nodira Farxodjon qizi,
mustaqil tadqiqotchi(DSc)
Farg'ona davlat universiteti

Ergashev Ibodulla,
professor (ilmiy rahbar)
O'zbekiston Milliy Universiteti
E-mail: n.scienceofworld@gmail.com

Annotatsiya. Jadidlarning ta'lim, madaniyat va ma'naviyat sohalaridagi yangilanish g'oyalari milliy o'zlikni zamonaviy jarayonlarda saqlash va rivojlantirish uchun muhim ilmiy va amaliy asos bo'lib xizmat qiladi. Ushbu maqolada globallashuv sharoitida milliy o'zlikni saqlash va jamiyat barqarorligini ta'minlash masalalari jadidlar merosining ijtimoiy-falsafiy yondashuvi asosida tahlil qilingan. Shuningdek, globallashuv jarayonlarining milliy qadriyatlarga ta'siri va ularni asrash yo'llarini ijtimoiy-falsafiy nuqtai nazardan yoritadi hamda jamiyat barqarorligi uchun milliy o'zlikning ahamiyati muhim ekanligi ochib berilgan.

Kalit so'zlar: globallashuv, milliy o'zlik, jamiyat barqarorligi, jadidlar, ijtimoiy-falsafiy tahlil, madaniyat, ta'lim, ma'naviyat.

DOI: <https://doi.org/10.47390/SPR1342V5I6Y2025N28>

KIRISH

Globallashuv jarayonlari jahon sivilizatsiyasining barcha jabhalariga shiddat bilan kirib borayotgan hozirgi davrda milliy o'zlikni saqlash va jamiyat barqarorligi masalasi har qachongidan ham dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Bugungi kunda madaniyatlarning o'zaro ta'siri kuchayib, axborot oqimining tezligi ortib borayotgan bir sharoitda milliy qadriyatlarni asrab-avaylash, o'zlikni anglash va jamiyatning ijtimoiy-siyosiy barqarorligini ta'minlash muhim vazifalardan biriga aylandi.

Ushbu tadqiqot globallashuv sharoitida milliy o'zlikni saqlash va jamiyat barqarorligi muammosini jadidlar merosiga ijtimoiy-falsafiy nazar orqali o'rganishga qaratilgan. Jadidlar – XX asr boshlarida Turkiston jamiyatida ma'rifatparvarlik, milliy o'zlikni anglash va ijtimoiy taraqqiyot g'oyalarini ilgari surgan ziyolilardir. Ularning merosi milliy o'zlikni saqlash, ma'rifatni targ'ib qilish va jamiyatni isloh etish borasidagi qarashlari bilan alohida ahamiyatga ega. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev ta'kidlab o'tganlaridek, "Jadidchilik harakati, ma'rifatparvar bobolarimiz merosini chuqur o'rganishimiz kerak. Bu ma'naviy xazinani qancha ko'p o'rgansak, bugungi kunda ham bizni tashvishga solayotgan juda ko'p savollarga to'g'ri javob topamiz. Bu bebaho boylikni qancha faol targ'ib etsak, xalqimiz, ayniqsa, yoshlarimiz bugungi tinch va erkin hayotning qadrini anglab yetadi" [1].

Tadqiqotning maqsadi jadidlarning milliy o'zlik, ma'rifat, ijtimoiy taraqqiyot va jamiyat barqarorligi haqidagi qarashlarini o'rganish, ularning globallashuv sharoitidagi dolzarbligini aniqlash va jamiyatning barqaror rivojlanishiga qo'shayotgan hissasini baholashdan iborat.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Globallashuv millatlarning iqtisodiy, madaniy va siyosiy chegaralarini yumshatib, dunyo xalqlari o'rtasida o'zaro bog'liqlikni kuchaytiradi. Shu bilan birga, bu jarayon milliy madaniyat va tilning yo'qolish xavfini ham yuzaga keltiradi. Milliy o'zlikni saqlash uchun jamiyatlarda madaniy qadriyatlarni asrash va yangilash zarurati paydo bo'ladi. Bu esa milliy barqarorlikni ta'minlashda muhim omil hisoblanadi.

Jadidlar o'z davrida milliy o'zlikni yangilash va mustahkamlash uchun ta'lim, madaniyat va ma'naviyat sohalarida keng ko'lamli islohotlarni amalga oshirgan. Ularning asosiy falsafiy yondashuvi – millat taraqqiyoti uchun bilim va ma'rifatning zarurligi, madaniy uyg'unlik va ijtimoiy adolat prinsiplariga asoslangan. Jadidlar milliy o'zlikni faqat an'analarni saqlash emas, balki uni zamonaviy bilim va taraqqiyot bilan boyitish orqali mustahkamlashni taklif qilgan.

Yurtimizda ma'rifatparvarlik g'oyalarini keng targ'ib qilishga qaratilgan kurashlar, xususan, milliy madaniyat takomili va uning yanada rivojlanishida jadidchilik harakatining o'rni muhim ahamiyat kasb etadi. Jadidchilik — XIX asrning oxiri XX asrning birinchi choragida Markaziy Osiyo, Qrim, Kavkaz, Volga bo'yi hududlarida shakllanib, yangi zamonaviy maktab, matbuot, teatr, san'at va adabiyot, umuman olganda taraqqiyotning ilg'or usullarini ilgari surishdi. Bu harakat O'rta Osiyo xalqlarining madaniy, milliy-siyosiy jihatdan rivojlanishi uchun alohida ahamiyat kasb etdi. Ma'rifatparvarlik bilan bir qatorda, jadidlar ijtimoiy, siyosiy-huquqiy holatlar eski jamiyat tizimini taraqqiyotning eng ilg'or usullari bilan yanada boyitmoqchi bo'lishdi. Bu usul dunyo ahamiyatiga molik insonparvarlik va milliy qadriyatlarga asoslangan jamiyat ehtiyojlari va manfaatlariga xizmat qilgan.

Jadidchilikning mohiyati millatni qoloqlik, xurofot botqog'idan olib chiqibgina qolmasdan, mustaqillikka erishish, ya'ni milliy davlatni barpo etish mumkinligini asoslashdan

iborat bo'lgan. Bunda ularga «Haq olinur, berilmas» va «Najot ilmi urfonda» shiorlari dasturilamal bo'lgan.

Jadidchilik ma'rifatparvarlik davri olimlari Muqimiy, Furqat, Zavqiy, Ahmad Donish, M.Behbudiy, A.Avloniy, Cho'lpon, Fitrat va boshqalar o'zlarining ma'rifatparvarlik ishlari bilan milliy madaniyat rivojiga katta ta'sir o'tkazishdi. Ular yangi dunyoviy bilimlar bilan yo'g'rilgan turli gazeta va jurnallar nashr etishdi, nashriyot va bosmaxona, kutubxona, dunyoviy bilimlar o'qitiladigan yangi maktablar ochishdi, o'tmish madaniyatimizni, tariximizni yoritib beruvchi teatrlar tashkil etishdi. Xususan, Mahmudxo'ja Behbudiy jamiyatdagi modernizatsiya negizida jamiyat taraqqiyotini ko'radi: «...maktabimiz, do'konimiz, korxonamiz, madrasamiz va shu kabi boshqalar zamonaviy islohotga muhtojdir. Aks holda, har narsa qo'ldan ketadi, bizda mardikorlikdan boshqa ish qolmas. Bir uskuna, do'kon va saroyini ishlatishga ham zamonaviy ilm va zamon yangiligini bilish lozim»[2]. Yetuk alloma insonni zamonaviylik va jahon madaniyatidan xabardor bo'lishi uchun matbuot va teatr zarurligini yoqlab chiqadi. Behbudiyning o'zi ham bu sohada o'zbek dramaturgiyasining birinchi «Padarkush» dramasini yaratib, uning misolida jaholat va nodonlik bir oilaning parokanda bo'lib ketishiga sabab bo'lganligini ochib beradi.

Jadid maktablari faoliyatiga eski maktab tarafdorlari muntazam ravishda qarshilik qilishgan. Ammo shunday bo'lsa-da, jadidlar o'zlarining “usuli jadid” yangi usul maktablarini eski maktab “usuli qadim”ga zid qo'yishmagan. Bu borada Ismoil Gaspirali shunday deb yozadi: “Eski usul maktab muallimlari, hurmat-u qarindoshlarimiz bu yozdiklarimiz og'ir kelmasun. Xosho biz kandimiz (o'zimiz) eski usul ila o'quduk... Ota-bobo kunlaridin qolmish milliy maktablari isloh etmak usuli jadid demakdir, boshqa bir o'quv, boshqa bir maktab demak emasdir”[3].

Mazkur davrda Turkiston xalqlarining ijtimoiy-siyosiy ongi, madaniyati, san'ati va millatning ma'naviy yuksalishidagi barcha ijobiy o'zgarishlarni jadid taraqqiyparvarlarining ishtirokisiz tasavvur etib bo'lmaydi. Jadidlar Turkistonning o'rta asrchilik jaholatlarini ochib tashladi va tarixan qisqa davrda milliy matbuot, maorif, teatr sohalarini dunyoga keltirdi. Jadidchilik harakatining nufuzli mutafakkirlaridan biri Ishoqxon To'ra Turkistonda yangi davrni shakllantirgan ma'naviy — ma'rifiy islohotlarga katta hissa qo'shgan. Uning islohotchi, pedagog va yozuvchi sifatidagi faoliyati, jadidlar matbuotidagi o'rni, turkiy madaniyat va tilni asrab-avaylash va yangilash yo'lidagi fidoyiligi uning intellektual merosining asosiy jihatlari edi. Shuningdek, Ishoqxon To'ra islom ilmining an'anaviy tillaridan (arab, fors) foydalanish, shuningdek, zamonaviy ta'lim sharoitida turkiy tillarning ahamiyati kuchayib borishini ta'kidlaydi, uning asarlari ko'pincha diniy va zamonaviy, ilmiy ta'limni muvozanatlashga qaratilgan.

Biroq o'sha davrda ham Yevropa madaniyatining milliy madaniyatimizga ta'siri mavjud edi. O'z davrida ulug' ma'rifatparvar Abdulhamid Cho'lpon Yevropaning axloqsiz illatlari insonni xonavayron, bewatan, qul qilishini ta'kidlab, bu borada shunday kuyingan edi: «Ey qarindoshlar. Shaharlik bo'ldik. Bo'ldik. Ammo qishloqlilardan katta iltimosimiz shuldirki, Ovro'pa mudasidan shishasidan, buzuq axloqidan namuna olmasdan va bularga bul jihatdan taqlid qilmasdan, balki ilm-fan, hunar, sanoatga o'xshashlik madaniyatlardan namuna olib, bul jihatdan taqlid qilmog'imiz lozimdur. Bundan saqlaningiz... Ovro'paning maktab, madrasa, ilm, fan, san'at, hunarga o'xshash madaniyati sizlarni ozod, ma'mur, olim qilib, johillikdan, asorat-qullikdan qutiltiradur. Birodarlar ko'zlaringni ochib, yaxshi o'ylanglar...»[4]. Ushbu davr

ma'rifatparvarlik harakati asnosida xalqning umummilliy madaniyati ham rivojlanib, taraqqiy etdi.

Jadidchilik harakati, asosan, ta'lim sohasida yangilanishlarni amalga oshirishga qaratilgan bo'lib, o'quv dasturlarida yangiliklar kiritish, an'anaviy diniy maktablardan farqli o'laroq, zamonaviy va ilmiy yondashuvlarni qo'llashni maqsad qilgan.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Milliy o'zlik jamiyatning birligi va ijtimoiy barqarorligining poydevori sifatida xizmat qiladi. O'zlikni yo'qotish ijtimoiy mojarolar, madaniy inqiroz va siyosiy beqarorlikka olib kelishi mumkin. Shu sababli, globallashuv sharoitida milliy qadriyatlarni saqlash va rivojlantirish orqali jamiyat barqarorligini ta'minlash zarur. Jadidlar merosi bu jarayonda milliy ma'naviyat va madaniyatni yangilash, ijtimoiy birdamlikni mustahkamlash uchun muhim nazariy va amaliy asoslarni beradi.

Markaziy Osiyo mamlakatlarida milliy ong tuyg'usini shakllantirish jarayonida jadidlar asosiy va yetakchi rolni o'ynaganlar. Ular o'z davrining eng ilg'or ziyolilari bo'lib, ta'lim, madaniyat va jamiyatni yangilash orqali milliy o'zligini tiklash va mustahkamlashga katta hissa qo'shdilar. Jadidlar mahalliy tillar va madaniy an'analarning ahamiyatini chuqur anglab, ularni mustamlakachilar hukmronligiga qarshi kurash vositasi sifatida ko'rdilar. Ular o'z xalqining tarixiy merosi, urf-odatlar va ma'naviy qadriyatlarini saqlashni va rivojlantirishni ustuvor vazifa sifatida belgiladilar.

Jadidlarning faoliyati mahalliy tillarda ta'lim-tarbiya tizimini yaratish, yangi uslubda yozilgan adabiyotlarni targ'ib qilish, madaniy-ma'rifiy jamiyatlarni tashkil etish va xalq orasida milliy g'oyalarni yoyish bilan bog'liq edi. Ular eski konservativ qarashlarga qarshi chiqib, ilg'or g'oyalarni jamiyatga singdirishga intildilar, shu orqali milliy o'zlikni uyg'otish va qo'llab-quvvatlashga xizmat qildilar. Jadidlar mahalliy urf-odatlarini saqlash va rivojlantirish orqali xalqning madaniy mustaqilligini ta'minlashga intildilar, bu esa o'z navbatida mustamlaka hukmronligining madaniy bosimini kamaytirishga yordam berdi.

Din insoniyat tarixida nafaqat ma'naviy qadriyatlarning, balki madaniyatning ham asosiy tamoyillaridan biri bo'lib kelgan. U odamlarning hayot tarzini, axloqiy me'yorlarini, ijtimoiy munosabatlarini shakllantirib, jamiyatning ruhiy va madaniy rivojlanishiga katta ta'sir ko'rsatgan. Dinsiz jamiyatni tasavvur qilish, ko'pchilik uchun madaniy va ma'naviy bo'shliqni anglatadi. Chunki din inson qalbida chuqur ildiz otgan axloqiy qadriyatlar, urf-odatlar va an'analar manbai bo'lib, ularning yo'qligida madaniyatning to'liq va mazmunli shakllanishi qiyin bo'ladi. Din, madaniyat va o'zlikni anglash mavzusi O'rta Osiyo aql-zakovati tarixining yetakchi arbobi bo'lgan Mahmudxo'ja Behbudiyni hamisha qiziqtirgan. Mahmudxo'ja Behbudiyning fikricha, "dinsiz dunyoda yashash insoniyat va madaniyatdan mahrum. Imonsiz madaniy bo'lish qiyin"[5]. Uning fikriga ko'ra, dinsiz dunyoda yashash insoniyat va madaniyatdan mahrum bo'lish bilan barobar hisoblanadi. Imonsiz madaniy bo'lish esa juda murakkab jarayon. Madaniyat nafaqat tashqi ko'rinishlar, san'at va adabiyotdan iborat, balki unda insonning ma'naviyati, e'tiqodi va axloqiy tamoyillari ham mujassam. Imon insonning ichki dunyosini boyitadi, unga ruhiy kuch va ijobiy fazilatlarni beradi. Bu esa madaniyatning chuqur va mazmunli bo'lishi uchun zarur. Imonsiz inson yoki jamiyat, ko'pincha, ma'naviy yo'nalish va ruhiy qadriyatlardan mahrum bo'lib, madaniyatning faqat tashqi shakllari bilan cheklanib qoladi.

Shuning uchun, din va imon insoniyat madaniyatining ajralmas qismi hisoblanadi. Ular insonning o'zligini anglashida, axloqiy tamoyillarni mustahkamlashda, jamiyatda tinchlik va birdamlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Dinsiz dunyo va imonsiz madaniyat insonning to'liq va mazmunli hayot kechirishi uchun zarur bo'lgan ruhiy va ma'naviy asoslardan mahrum bo'lishi mumkin.

Jadidlar fan va texnika sohasidagi yutuqlarni qadrlab, ayniqsa qishloq xo'jaligi, sanoat va infratuzilmani rivojlantirishda zamonaviy innovatsiyalarni joriy etishni faol qo'llab-quvvatlaganlar. Ular fan va texnikaning nafaqat iqtisodiy o'sish, balki jamiyatning ijtimoiy taraqqiyotida ham hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanligini anglab yetishgan. Shu sababli, jadidlar yangi bilim va texnologiyalarni o'zlashtirish orqali mamlakatni modernizatsiya qilish va xalq farovonligini oshirishga intilganlar. Ularning asosiy maqsadlaridan biri ham ta'lim sohasidagi innovatsiyalar, madaniy renessanslar, fan va texnika yutuqlaridan foydalanish orqali islom dunyosini modernizatsiya va isloh qilish bo'lgan. Ularning ta'lim, madaniy uyg'onish va ijtimoiy adolatga bo'lgan e'tibori mintaqada zamonaviy, inklyuziv va ilg'or jamiyatlarni barpo etish bo'yicha olib borilayotgan sa'y-harakatlarda aks-sado berishda davom etmoqda.

Bugungi kunda O'zbekiston va boshqa ko'plab mamlakatlarda milliy o'zlikni saqlash masalalari o'ziga xos dolzarb masalalarga aylangan. Jadidlar ta'lim va madaniyat sohasidagi yondashuvlari, shuningdek, ijtimoiy adolat va taraqqiyotga oid g'oyalari zamonaviy siyosat va madaniy strategiyalarda o'z aksini topishi mumkin. Bu esa globallashuv sharoitida milliy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

XULOSA

Globallashuv jarayonlari milliy o'zlik va madaniyatni saqlashni murakkablashtirayotgan bir paytda, jadidlar merosi milliy o'zlikni yangilash va barqaror jamiyat qurish uchun muhim ijtimoiy-falsafiy asoslarni taqdim etadi. Jadidlarning ta'lim, madaniyat va ma'naviyat sohasidagi yondashuvlari zamonaviy davrda milliy qadriyatlarni yo'qotmasdan, ularni rivojlantirish va jamiyat barqarorligini mustahkamlash uchun samarali vosita hisoblanadi. Munavvarqori Abdurashidxonovning fikricha, "Har bir millatni, uning vakillarini jaholatdan qutqarguvchi yagona vosita – ilm va maorifdir. Kimki ilm va maorifga munosib darajada e'tibor bersa, shubhasiz, saodatga erishadi"[6] Shu bois, jadidlar merosini chuqur o'rganish va amaliyotga tatbiq etish globallashuv sharoitida milliy o'zlikni saqlash va jamiyat barqarorligini ta'minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Adabiyotlar/Literatura/References:

1. Мирзиёев Ш.М. Миллий тикланишдан - миллий юксалиш сари. - Тошкент: "Ўзбекистон", 2020. – Б.37.
2. Behbudiy M. Ehtiyoji millat // Samarqand. – Samarqand, 1913, 12 iyul.
3. Hasanboyev O., Hasanboyev J., Hamidov J. Pedagogika tarixi. -T.: O'qituvchi, 1997.
4. Abdulhamid Cho'lpon. Vatanimiz Turkistonda temir yo'llar // Vatan. –Toshkent, 1994. - №36. –Б.4.
5. Маҳмудхўжа Бехбудий. Тарих ва жуғрофия. // Ойина. 1914. 27-сон. – Б. 502-505.
6. Абдулҳаким Нурбой. Биз қандай миллатмиз? // Тафаккур. – Тошкент, 2005, 2-сон. – Б.10-17.

SCIENCEPROBLEMS.UZ

IJTIMOYIY-GUMANITAR FANLARNING DOLZARB MUAMMOLARI

№ 6 (5) – 2025

АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОЦИАЛЬНО- ГУМАНИТАРНЫХ НАУК

ACTUAL PROBLEMS OF HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES

“Ijtimoiy-gumanitar fanlarning dolzarb muammolari” elektron jurnali 2020-yil 6-avgust kuni 1368-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatiga olingan.

Muassis: “SCIENCEPROBLEMS TEAM”
mas'uliyati cheklangan jamiyati

Tahririyat manzili:

100070. Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Kichik Beshyog'och ko'chasi, 70/10-uy. Elektron manzil:

scienceproblems.uz@gmail.com

Bog'lanish uchun telefon:

(99) 602-09-84 (telegram).